

شهرکهای صنعتی

(مشکلات، چالشها و راهکارها)

در طی جلسات کمیسیون «صنعت و معدن» و بررسی های انجام شده در فضای رسانه ای و گزارش های کارشناسی، مسائل و مشکلات شهرک های صنعتی (با تاکید بر مسائل و مشکلات شهرک های صنعتی استان تهران) به شرح زیر احصا شده، که همراه با وظایف قانونی دولت و شرکت شهرک های صنعتی و راه حل های پیشنهادی تقدیم می شود:

شرح کلی موضوع :

بر اساس گزارش شرکت شهرک های صنعتی تا پایان اسفند ماه سال گذشته ایجاد ۹۹۲ شهرک و ناحیه صنعتی مورد تصویب قرار گرفته و ۸۱۱ شهرک و ناحیه صنعتی در حال بهره برداری می باشند. تعداد واحدهای مستقر در این شهرکها و نواحی صنعتی حدود ۴۳ هزار واحد با اشتغالزایی حدود ۸۷۰ هزار نفر است. طبق این گزارش امکانات زیربنایی شهرکها و نواحی صنعتی از جمله عبارتند از: آب ۸۱۱، برق ۸۲۲، گاز ۶۱۳، تلفن ۷۶۳ و فیبر نوری ۳۷۸ مورد.

در استان تهران نیز ۳۸ شهرک و ناحیه صنعتی مصوب و ۱۹ شهرک صنعتی با حدود ۴۱۰۰ واحد و اشتغال حدود یکصد هزار نفر فعال می باشد.

مشکلات و چالشها :

مشکلات و چالش های شهرک های صنعتی بسیار گوناگون و متنوع و دارای ابعاد خرد و کلان و کشوری و منطقه ای است. از مشکلات مربوط به اسناد مالکیت و واگذاری زمین و مشکلات زیرساختها تا روشنایی معابر و روشنایی شهرک ها و اختلاف شرکا و ... اما بطور کلی می توان مهمترین مسائل و مشکلات شهرک های صنعتی را در قالب موارد زیر خلاصه کرد :

- ضعف شدید زیر ساخت های آب، برق، فاضلاب، راه و ... علیرغم تعهدات مذکور در دفترچه قرارداد شهرک های صنعتی با بنگاه های صنعتی مستقر در شهرکها.
- مشکل قانون مالیات بر ارزش افزوده (متن قانون و نحوه اجرای آن) علیرغم تاکیدات قانونی مبنی بر اختصاص درصدی از منابع حاصله به شهرک های صنعتی.

- مشکلات مرتبط با تامین اجتماعی از جمله بازرسی اسناد شرکت‌های بخش خصوصی توسط سازمان تامین اجتماعی مربوط به سالهای گذشته علیرغم ابلاغ مصوبات گذشته ستاد اقتصاد مقاومتی مبنی بر رسیدگی حداکثر تا یکسال قبل از ارائه آخرین فهرست ارسالی کارفرمایان.
- ضعف ارتباط سازمانی بین واحدهای صنعتی مستقر در شهرکها با شرکت شهرکهای صنعتی و همچنین سطح مدیریتی شرکت شهرکها در ساختار و سلسله مراتب اقتصادی و صنعتی کشور.
- ضعف نهادها و موسسات واسطه ای پشتیبان و ارائه کننده خدمات تخصصی به صنایع کوچک و ضرورت بازبینی و اصلاح اساسنامه شرکت های خدمات پشتیبانی .
- نامناسب بودن فضای کسب و کار و عدم اجرا مواد قانون " بهبود مستمر محیط کسب و کار " (از جمله مواد ۲ و ۳ در خصوص مشورت با تشکل های بخش خصوصی و ماده ۲۵ در مورد عدم قطع برق و گاز واحدها در شرایط کمبود و...)
- ضعف تامین تسهیلات مورد نیاز جهت اجرای برنامه های حمایتی از صنایع کوچک و متوسط و بعضاً عدم تخصیص صحیح این منابع.
- عدم پذیرش دفتر قرارداد شهرکها و نواحی صنعتی متوسط بانکها (بعنوان وثیقه).
- خطا در جانمایی بعضی از شهرکها صنعتی.
- بلا تکلیفی حریم بعضی از شهرکهای صنعتی.
- ضعف سرویس دهی مناسب شهرداری ها به واحدهای صنعتی مستقر در شهرکها و نواحی صنعتی و بعضاً دریافت عوارض مختلف از جمله زیربنا، پسماند، پيشه و کسب و کار و ... توسط بعضی از شهرداری ها از واحدهای مستقر در شهرکها.
- فرسودگی ماشین آلات واحدهای مستقر در شهرکها و به روز نبودن آنها.
- ضعف بازار برای محصولات تولیدی در واحدهای مستقر در شهرکها.
- کمبود مواد اولیه و تجهیزات صنعتی واحدهای مستقر در شهرکها.
- عدم حمایت تبلیغاتی لازم از محصولات / بنگاههای کوچک و متوسط مستقر در شهرکها.
- مشکلات مربوط به تامین نیروهای انسانی ماهر و آموزش دیده.

در مجموع می توان مسائل، مشکلات و چالش‌های مطرح شده فوق را در قالب ۷ فصل ذیل دسته بندی کرد :

فضای کسب و کار، زیرساختها (آب، برق، گاز و...)، بازار، فناوری، منابع انسانی، تامین مالی و توسعه شبکه ای (شبکه خدمات، تبلیغات، استاندارد و ...) .

وظایف قانونی دولت و سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی جهت ایجاد بسترهای لازم برای واحدهای صنعتی در شهرکها:

الف- دولت: از جمله مواد ۲۱ و ۳۹ برنامه چهارم توسعه و ۱۵۰ برنامه پنجم و ماده ۴۶ برنامه ششم در خصوص حمایت هدفمند از بنگاههای کوچک و متوسط و ایجاد پیوند بین این بنگاهها و بنگاههای بزرگ و نیز ماده ۵۴ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه (ماده ۵۴- در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرکها و نواحی صنعتی و رقابت پذیری تولیدات صنعتی و معدنی به دولت اجازه داده می شود در قالب بودجه های سنواتی کمکهای لازم را به شهرکها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرکها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می رسد.)

ب- سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی طبق اساسنامه (۳۲۳۹۵ مورخ ۸۴/۶/۱۲) ماموریتها و برنامه های استراتژیک خود موظف به ایجاد امکانات لازم برای فعالیتهای واحدهای مستقر در شهرکها می باشد. از جمله موارد قابل اشاره به این وظایف عبارتند از :

- ایجاد زمینه های لازم برای راه اندازی، هدایت و توسعه سرمایه گذاری های بخش غیردولتی در صنایع کوچک (ماده ۲ اساسنامه).
- ساماندهی و پشتیبانی از توسعه کارآفرینی، تامین مالی، موسسه فناوری، بهبود روشهای تولید، کاهش ضایعات، ارتقاء بهره وری و کیفیت و رعایت ضوابط زیست محیطی در صنایع کوچک به منظور رقابت پذیر کردن آنها (ماده ۳ اساسنامه).
- حمایت و پشتیبانی از توسعه بازار و همکاریهای فنی، اقتصادی و فناوری بین صنایع کوچک با سایر کشورها (ماده ۹ اساسنامه).
- سازماندهی احداث شهرکهای صنعتی و ارائه خدمات ضروری برای متقاضیان ایجاد واحدهای تولیدی و خدماتی توسط شرکتهای زیر مجموعه (ماده ۱۱ اساسنامه).
- انجام عملیات و خدمات موردنیاز شهرکهای زیر مجموعه در کلیه زمینه ها برای گسترش و تامین تاسیسات زیربنایی شهرکهای صنعتی و سایر خدمات موردنیاز (ماده ۱۳ اساسنامه).
- ایجاد هماهنگی در احداث، اجرا و اداره امور شهرکهای صنعتی و نظارت بر آنها به منظور استفاده مطلوب از سرمایه گذاری های انجام شده (ماده ۱۴ اساسنامه).
- سیاستگذاری، برنامه ریزی و تلاش برای ساماندهی زنجیره تامین منابع (بند ۸ ماموریتها).

- همکاری با دستگاههای اجرایی تامین کننده زیربناها و خدمات موردنیاز شهرکها و نواحی صنعتی از قبیل وزارت نیرو، نفت، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و ... (بند ۱۲ ماموریت ها و بند یک راهبرد ۲۰ ساله).
- سیاستگذاری و برنامه ریزی در زمینه مطالعات طراحی، احداث و توسعه همه جانبه شهرکها و نواحی صنعتی و نظارت بر آنها (بند ۱۸ ماموریتها).
- مدیریت تامین منابع مالی و سرمایه گذاری موردنیاز و تلاش برای تامین وثیقه صنایع کوچک از طریق صندوقهای ضمانت سرمایه گذاری (بند ۲۳ ماموریتها).
- اصلاح نظام مدیریتی و مالکیتی شهرکها و نواحی صنعتی (بند ۳ برنامه ۲۰ ساله شهرکها).
- جذب منابع موردنیاز از طریق سیستم بانکی، بخش خصوصی و اعتبارات عمرانی، ملی و استانی با تاکید بر مناطق غیر برخوردار (بند ۴ برنامه ۲۰ ساله شهرکها).
- آموزش منابع انسانی و شناسایی و بکارگیری نیروهای کار آمد و شایسته (بندهای ۱ و ۵ برنامه ۲۰ ساله).
- رعایت مسائل زیست محیطی از جمله تصفیه خانه ها، فاضلاب در شهرکهای صنعتی بزرگ (بند ۲ برنامه ۵ ساله).
- انجام مطالعات ضرورت ایجاد شرکتها و نواحی صنعتی و توسعه آنها (برنامه های شرکت شهرکهای صنعتی).
- انجام مطالعات مکان یابی شهرکها و نواحی صنعتی و قیمت گذاری آنها .

پیشنهادهای:

- در مجموع باتوجه به وضعیت موجود شرکتهای صنعتی و چالشها و مشکلات آنها و نیز حوزه وظایف و مسئولیت های این سازمان موارد ذیل پیشنهاد می شود :
- ۱- تدوین برنامه جامع یا استراتژی توسعه ای این بخش براساس آسیب شناسی وضعیت موجود و افقهای ممکن و مطلوب آینده توسط گروه کارشناسی و شرکت مشاوره ای با بهره گیری از تجارب موفق جهانی.
 - ۲- بازبینی در وضعیت شهرکهای در حال تاسیس و توقف ایجاد شهرکها و نواحی صنعتی که کمتر براساس توجیه اقتصادی بلکه بر مبنای تقاضاها و فشارهای منطقه ای و احیاناً سیاسی در حال احداث می باشند.

۳- بازبینی قراردادهای (دفترچه قرارداد) شرکت شهرکها با بنگاههای صنعتی دو طرفه شدن این قراردادها به نحوی که شرکت شهرکها موظف به انجام تعهدات خود و پرداخت ضرر و زیان در صورت عدم ایفای مسئولیت هایش شود.

۴- تقویت بنیه مدیریتی و کارشناسی شرکت شهرکها و استفاده از نیروهای مجرب تر جهت انجام بهتر مسئولیتها و وظایف.

۵- ایجاد کمیسیون یا کارگروه ویژه بررسی مسائل و مشکلات شهرکهای صنعتی و صنایع کوچک و متوسط در اتاق های ایران و تهران و شهرستانها

۶- تا انجام موارد فوق و باتوجه به حاد بودن چالشهای « تامین مالی » و « ضعف زیرساختها » (و بخصوص کمبود آب و برق) و " مالیات بر ارزش افزوده "، کمیته هماهنگی مشترک با حضور نمایندگان وزارت صنعت، شرکت شهرکها، اتاقها، وزارت نیرو (سازمان آب و برق)، نظام بانکی و وزارت اقتصاد و بازار سرمایه جهت کاهش بحران می تواند مفید باشد.

* در خاتمه پیشنهاد می شود همایشی یک روزه به میزبانی اتاق تهران با حضور مسئولان وزارت صنعت و شرکت شهرکهای صنعتی و نمایندگان وزارتخانه های مرتبط با ایجاد زیرساخت های شهرکهای صنعتی (وزارت نیرو، جهاد و کشاورزی و ..)، تامین مالی، امور مالیاتی و تامین اجتماعی برگزار و چالشهای این حوزه مورد بررسی و ارائه راهکارهای لازم با پشتوانه اجرایی تدارک شود.

کمیسیون صنعت و معدن اتاق تهران - ۹۸/۵/۱۴